

Beknopt verslag Zeegras en Macrofytobenthos kartering 2001

Voor het verzamelen van veldgegevens ten behoeve van de Zeegras kartering werden de werkzaamheden in het Waddengebied, evenals voorgaande jaren, gecombineerd. Dat wil zeggen de opdracht in het kader van het MWTL – Terschelling haven, Terschelling zuidkust en Hond/paap, de opdracht in het kader van TMAP – Groninger kust en de opdracht in het kader van EVAII Groninger kust, zuidkust Ameland en zuidkust Terschelling. Alle genoemde opdrachten worden door de Meetkundige Dienst voor het RIKZ uitgevoerd.

Veldwerkschema zeegraskartering Waddenzee 2001:

dag	maand	gebied	deelgebied
28	augustus	Groninger kust	gasstation
29	augustus	Hond/Paap	
30	augustus	Groninger kust	gasstation
31	augustus	Groninger kust	gasstation
3	september	Ameland	
4	september	Ameland + Groninger kust	overig Groninger Kust
5	september	Groninger kust	overig Groninger Kust
6	september	Groninger kust	overig Groninger Kust
7	september	Groninger kust	overig Groninger Kust
9	september	Terschelling	Haven + Z-kust tot wierschuur
10	september	Terschelling	Haven + Z-kust tot wierschuur
11	september	Terschelling	Haven + Z-kust tot wierschuur
12	september	Terschelling	Haven + Z-kust tot wierschuur
18	september	Groninger kust	overig Groninger Kust
19	september	Groninger kust	overig Groninger Kust
20	september	Groninger kust + Terschelling	overig Groninger Kust, Wierschuur t/m 3 ^e slenk
21	september	Terschelling	Wierschuur t/m 3 ^e slenk

Beschrijving van geïnventariseerde gebieden;

Groninger kust; het gebied strekt zich uit van de hoek bij het Lauwersmeer (nabij Hornhuizen) tot aan de hoek bij de Eemshaven (ca 35 km). Hier worden de buitenste vakken alsmede een zone van 500 meter breed daarbuiten geïnventariseerd. Er kunnen drie concentratie gebieden onderscheiden worden, nabij Hornhuizen, ten oosten van Noordpolderzijl en het grootste concentratiegebied nabij het gasstation.

Hond/Paap; van deze plaat wordt het centrale deel vanaf de zuidoost zijde tot aan het gasstation geïnventariseerd (ca 12 km)

Terschelling; de Plaat/havenkom van West Terschelling wordt geïnventariseerd . Verder wordt de gehele zuidkust, een zone van 1 km breed vanaf de dijkvoet, tot en met de derde slenk geïnventariseerd (ca 22 km).

Tenslotte Ameland; dit gebied strekt zich uit van het Oerderduin tot aan de stroomleidam in de Ballumer bocht. Hier wordt eveneens een zone van 1 km breed vanaf de dijkvoet geïnventariseerd, inclusief de kwelderkreken (ca 15 km).

Algemeen

Het veldwerk voor de Groninger kust werd verricht door medewerkers van de Meetdienst-Directie Noord Nederland en door medewerkers van de Meetkundige Dienst. Het veldwerk voor de overige gebieden werd uitsluitend door medewerkers van de Meetkundige Dienst verricht.

De weersomstandigheden waren over het algemeen bijzonder goed te noemen, tijdens de werkzaamheden langs de Groninger kust waren er twee slecht weer dagen en moest er slechts op een dag het veldwerk voortijdig afgeblazen worden i.v.m. bijzonder slecht weer (onweer en waterhozen). Op Terschelling was er 1 dag zeer veel regen en wind, er is toen wel doorgewerkt. In de Oosterschelde is er een aantal uren niet gewerkt door het slechte weer. Het zeegras was, door het ontbreken van harde najaarsstormen, overal in goede staat en van afslag was dan ook geen sprake.

Voor het inmeten van monsterpunten werd door de Meetdienst gebruik gemaakt van dGPS apparatuur van het merk Sercel en de Meetkundige Dienst gebruikte ontvangers van het merk Trimble. Voor het eerst werden dit jaar ook GPS ontvangers van het merk Garmin ingezet om te bekijken hoe de betrouwbaarheid van deze eenvoudige ontvangers is ten opzichte van de dGPS systemen nu de Selective Availability door de Amerikaanse overheid is beëindigd. Vooralsnog lijkt met deze eenvoudige (zeer handzame) ontvangers een nauwkeurigheid van ca. 3 - 5 meter gehaald te kunnen worden.

De werkzaamheden werden dit jaar onder *zeer* wisselende weersomstandigheden verricht, variërend van een strak zonnetje op de Paap tot windkracht 7/8 met striemende regen op Terschelling en de Groninger kust. Het getij zorgde voor werktijden variërend tussen 05.00 - 21.00. Het slik wederom zwart, zwaar, zweeten en zwoegen.

Kortom de ideale werkomstandigheden voor goed getrainde 50 plussers (ja, jongelui daar moeten jullie maar eens even bij stil staan!) De eerste twee dagen werden gekenmerkt door materiaalstoring (333 schitterde door afwezigheid) en dan natuurlijk schrijver dezes die zo nodig met zijn achterpootje in een spijker moest staan.

Op de boot naar de Hond/Paap werden goede contacten gelegd met Victor de Jonge (voorheen RIKZ, thans RUG)

Janine Olson en Jim Courier beide Amerikaans onderzoekers verbonden aan de RUG wiens onderzoek zich richtte op de genetische eigenschappen van *Zostera noltii* en *Zostera marina*. Het bleek dat onze gegevens van grote waarde zijn voor hun onderzoek en met name voor de toekomst zou men graag een gezamenlijke jaarlijkse meetcampagne voeren. Janine Olson zal binnenkort met Peter Bot (RIKZ) contact zoeken om een dergelijk plan trachten te realiseren. Voor onze afdeling zal daarbij mogelijk een flinke rol weggelegd kunnen zijn. Op een internationaal congres met betrekking tot Zeegras in Napels (Italië) werden de afgelopen week onder andere de resultaten van de onderzoekers (RUG) besproken. Daarbij is gebruik gemaakt van onze meetgegevens. Het lijkt goed om deze contacten te onderhouden om onze kennis en ervaring te kunnen delen.

De samenwerking met de Meetdienst verliep na enige onduidelijkheden over data verder prima, er was extra mankracht ingezet door de Dienstkring maar dat leverde geen duidelijke winst op. Ook de Meetdienst had te kampen met uitval van systemen en mankracht. Duidelijk

is toch dat de harde kern goed op elkaar ingespeeld en sterk gemotiveerd is. De meetgegevens zullen spoedig door hen opgestuurd worden.

Het zeegras langs de Groninger kust lijkt in areaal toegenomen, met name bij het Gasstation. Op de Hond/paap lijkt er sprake van toename en enige verschuiving van de velden naar het Zuidwesten. Op de Plaat (Terschelling) is het Groot zeegras nagenoeg verdwenen en langs de zuidkust is de toestand stabiel (wel enige teruggang nabij de Wierschuur). Op Ameland hebben wij, **Wim** en ik voor het eerst sinds tijden weer zeegras gevonden. Dit leidde tot onmiddellijke afbakening voor de (schelpdier) visserij. Hiermee hebben wij ons definitief een plaats in de Amelander annalen verworven! Een tweede bezoek aan Terschelling had veel weg van een natte variant van Parijs- Dakar met de Landcruiser van RWS Terschelling. De 1^e, 2^e en 3^e slenk werden uitgekamd, echter zonder dat dit zeegraslocaties opleverde. Moe maar voldaan (je raad het al) keerden wij huiswaarts.

Macrofyten Oosterschelde

Veldwerkschema zeegraskartering Oosterschelde 2001:

dag	maand	gebied	deelgebied
17	september	Oosterschelde	Krabbenkreek (noord)
18	september	Oosterschelde	Zandkreek
18	september	Oosterschelde	Kattendijke
19	september	Oosterschelde	Roggeplaat
20	september	Oosterschelde	Dortsman (noord)
21	september	Oosterschelde	Zuid Beveland (west)
24	september	Oosterschelde	Krabbenkreek (zuid)
24	september	Westerschelde	Sloehaven
25	september	Oosterschelde	Zuid Beveland (west)

Omdat de werkzaamheden in de Waddenzee uitliepen als gevolg van genoemde uitval en weersomstandigheden

(opstuwend water) werd er een beroep gedaan op Henk, Gerben, Andries en Jeroen om in week 38 de MFB in de Oosterschelde te starten. Met veel improvisatievermogen en inzet is er die week veel werk verzet (waarvoor dank).

Ook hier werd een dagje varen wreed verstoord door de weergoden, dat kostte ons in ieder geval een telefoon en Henk een paar natte voeten. De werkzaamheden werden deze week afgerond onder betere omstandigheden als de weken daarvoor. Het lijkt ook hier dat het Zeegrass zich enigszins uit breidt.

Bij het inleveren van de inhuur Trimble stond ons eigen setje klaar. Dus opgetogen het veld in, maar helaas er ontbrak een essentieel kabeltje dus werd het toch weer ouderwets handwerk (ook mooi). Dankzij de ervaring met de Trimbles waren wij in staat om een aantal suggesties met betrekking tot verbetering van de constructie aan te geven. Er zal serieus naar gekeken worden. Verder zijn de ervaringen met de Trimbles bijzonder goed, de gebruiksmogelijkheden zijn beter benut door opgedane ervaring.

bevindingen MFB (of zeegras) kartering, project 18872

De vlucht van De Hond Paap, en de zuidkust van Terschelling heeft pas op 29 september 2001 plaatsgevonden. De lichtomstandigheden waren zeer wisselend. Het gevolg mede daarvan zou kunnen zijn dat de zeegrassen op de dia's niet goed te onderscheiden waren. De relatie met de veldgegevens was slecht, zeker bij de lagere bedekkingen van het zeegras. Er zijn gelukkig veel opnamen gemaakt, dus de gebieden waren toch goed in kaart te brengen. Het is belangrijk dat **alle** zeegras velden goed vastgelegd worden met veldgegevens, en aan te geven of het gaat om kleine polletjes of vlakbedekkingen. Het verdient aanbeveling om het aantal opnamen verder uit elkaar te leggen, maar een groter gebied te bestrijken of aan te geven welke delen van het gebied bezocht zijn. Opgelet dient te worden dat de verschillende teams op een juiste afstand van elkaar blijven lopen zodat een duidelijk beeld ontstaat van het hele gebied.

De Hond en de Paap zijn **aplanix** (randmerken in coördinaten bekend) gevlogen, wat een enorme winst opleverde met het transformeren (inpassen). Ook de 30.000 vlucht is hierdoor niet nodig, hetgeen ook kostenbesparend is.

De samenwerking met de verschillende teams ging goed, en ook de schattingen gaven geen problemen. Het is te overwegen om bij het **gasstation** te laten vliegen voordat het veldwerk start. Het is dan mogelijk om een voorlopige interpretatie te maken om tijd te besparen tijdens het veldwerk. De hoeveelheid zeegras is waarschijnlijk op de foto's te onderscheiden.

Het is en blijft inspelen op de omstandigheden. Soms heel vroeg op, soms pas later op de dag aan de slag, of soms twee maal.

Ook is het verstandig om rekening te houden met de windrichting, of het tij verschil in de verschillende gebieden. Al met al een leuke klus, die veel improvisatievermogen verlangt, en ondanks zijn schijnbare eentonigheid veel afwisseling biedt.

Hierbij een kort verslag van de veldwerkzaamheden Zeegras inventarisatie Waddenzee (Groninger kust, Hond-Paap, Ameland en Terschelling) 2001.

De te inventariseren gebieden; **Groninger kust**, een zone van 1 km breed, van Lauwersmeer tot aan de Eemshaven (ca 35 km). **Ameland** van het Oerd tot aan Ballum, eveneens een zone van 1 km breed (ca 15 km). **Terschelling** vanaf de derde slenk tot en met de Plaat/havenkom, ook hier een zone van 1 km breed (ca 22 km). Tenslotte de **Hond/Paap** in zijn geheel (ca 12 km).

De werkzaamheden werden dit jaar onder *zeer* wisselende weersomstandigheden verricht, variërend van een strak zonnetje op de Paap tot windkracht 7/8 met striemende regen op Terschelling en de Groninger kust. Het getij zorgde voor werktijden variërend tussen 05.00 - 21.00. Door materiaalstoring en door perioden met opstuwend water was het nodig een aantal dagen meer veldwerk te verrichten dan gepland.

Alle gebieden zijn uiteindelijk volledig conform de opdracht geïnventariseerd.

Naast de opdracht zijn er ook een flink aantal bodem monsters meegenomen. Deze zijn uitsluitend genomen op momenten dat daar ook gelegenheid voor was, de zeegras bemonstering had eerste prioriteit.

Het zeegras langs de **Groninger kust** lijkt in oppervlakte toegenomen, met name bij het Gasstation. Daar is langzamerhand binnen een aantal vakken het Klein zeegras zodanig uitgebreid dat het er velden gaat vormen. Ook zijn er dit jaar meer pollen Groot zeegras gevonden, het blijven echter kleine pollen die zeer verspreid voorkomen.

Op de **Hond/Paap** lijkt er nauwelijks sprake van toename. Wel lijkt er enige verschuiving van de velden te zijn naar het Zuidwesten. Dit zou gecontroleerd kunnen worden aan de hand van geometrisch gecorrigeerde luchtfoto's en aan de hand van de geplote opname coördinaten. De luchtfoto's van dit jaar kunnen echter niet gecorrigeerd worden aangezien een 1:30.000 opname ontbreekt als gevolg van de matige weersomstandigheden.

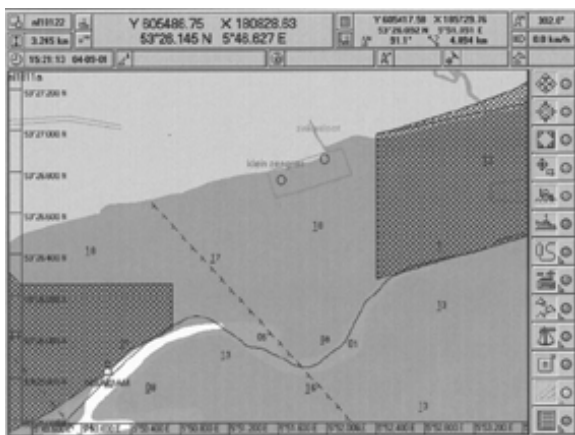
Op de **Plaat, Terschelling** is het Groot zeegras nagenoeg verdwenen, wat er nog staat ziet er zeer armetierig uit. Ik vermoed dat dit het gevolg is van de verandering van stromingen en de daarmee gepaard gaande sedimentafzettingen op de Plaat.

Langs de zuidkust is de toestand stabiel op de 'oude' locaties langs de kust bij Hoorn en het mosselbankje bij Oosterend. Wel is er enige teruggang nabij de Wierschuur op de zandplaat waar vorige twee jaren steeds meer pollen waargenomen werden.

Voor het gebied in en om de slenken, 1^e, 2^e en 3^e slenk op de Boschplaat, heeft een extra veldonderzoek plaats gehad omdat het vermoeden rees dat daar wellicht dit jaar (zoals op Ameland) zeegras gevonden zou kunnen worden. Er is echter geen enkele spriet gevonden.

Op **Ameland** hebben wij voor het eerst sinds tijden weer Klein zeegras gevonden.

Ter hoogte van de Zinkslot werden een pol van ca. 0.6 m. en een pol van ca. 1.5 m. gevonden met een gemiddelde bedekking van 60-80 %. Deze vondst werd direct doorgegeven aan het Natuurcentrum op Ameland. Dit leidde tot onmiddellijke afbakening voor de (schelpdier) visserij.

Hiermee hebben wij ons 'definitief' een plaats in de Amelander annalen verworven.

Tot zover dit korte verslag, ik hoop je hiermee alvast voldoende informatie gegeven te hebben. De verdere verwerking van het project zal volgens afspraak verlopen.

Wellicht ten overvloede meld ik je dat Madelijn Vreeken het stokje als projectleider overgenomen heeft van Dian Jansen.